

Državni izpitni center

M 1 4 1 5 4 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 3. junij 2014

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Značilnosti metode opazovanja z opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sistematično (vnaprej določen cilj opazovanja, natančno določeni načini opazovanja, ustrezno vzorčenje ...), – načrtovano (raziskovalci pripravijo natančen načrt, kako bodo opazovali ...), – beleženje (raziskovalci natančno beležijo opazovani pojav, na primer z zapisi, snemanjem ...), – brez vplivanja na udeležence (raziskovalci ne vplivajo na udeležence s tem, da bi ustvarjali različne pogoje za različne udeležence ali kako drugače vplivali na opazovane spremenljivke ...), – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	<p>navedene in opisane 3 značilnosti metode opazovanja</p> <p>Opomba: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa.</p>	3–4
1. raven	<p>navedeni in opisani 2 značilnosti metode opazovanja ali navedene 3 značilnosti in opisana 1</p>	2
	<p>navedena in opisana 1 značilnost metode opazovanja ali navedeni 2 značilnosti</p>	1
1.2	<p>Temeljni metodi opazovanja: ekstraspekcija in introspekcija.</p> <p>Ponazoritev raziskovanja agresivnosti, npr.:</p> <p>Ekstraspekcijo bi uporabili, kadar bi agresivnost opazovali pri drugih, na primer opazovali množico navijačev nogometnega kluba, kako se vedejo na nogometni tekmi, in beležili vsa agresivna dejanja, ki jih storijo.</p> <p>Introspekcijo bi uporabili, kadar bi agresivnost opazovali pri sebi ali pa bi nekoga poprosili, da nam jo opiše pri sebi, na primer vodili bi dnevnik z zapisi vseh svojih agresivnih misli, impulzov.</p>	
4. raven	<p>poimenovani in ponazorjeni obe metodi</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa. Če ni navedenih primerov s področja agresivnosti, je odgovor ocenjen na 3. ravni.</p>	3–4
3. raven	<p>poimenovani obe metodi in s primerom ponazorjena 1 ali poimenovana 1 metoda in s primeroma ponazorjeni obe metodi</p>	2
	<p>poimenovana in s primerom ponazorjena 1 metoda ali poimenovani obe metodi</p>	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Presoje prednosti in pomanjkljivosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jure bo lahko opazoval pojave, ki niso vidni oziroma opazni zunanjemu opazovalcu. – Juretov pristop je subjektiven in nepreverljiv. – Pri Dominikovem pristopu je mogoč vpliv njegove prisotnosti. – Dominik bo lahko opazoval odzive tudi pri posameznikih, ki nimajo dovolj samorefleksije. – Drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA 1: Če kandidat presodi prednosti in pomanjkljivosti metode le enega raziskovalca, je ocenjen na 5. ravni.</p> <p>OPOMBA 2: Navedba splošnih značilnosti introspekcije in ekstraspekcije se točkuje z največ 3 točkami.</p>	
6. raven	presojeni 2 prednosti in 2 pomanjkljivosti, vključene presoje obeh uporabljenih metod	4
	presojeni 2 prednosti in 1 pomanjkljivost ali obratno	3
5. raven	presojena 1 prednost in 1 pomanjkljivost ali presojeni 2 prednosti ali 2 pomanjkljivosti	2
	presojena 1 prednost ali 1 pomanjkljivost	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Faktorja inteligentnosti (po Thurstonu), ki ju merita predstavljeni nalogi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – besedni faktor (besedno razumevanje) – V faktor – faktor besednosti/besednostni faktor (tekoča raba besed) – W faktor <p>Opis obeh faktorjev inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>besedni faktor</i>: pojasnjuje dosežke pri nalogah, ki zahtevajo razumevanje besednih odnosov in vsebin (npr. navajanje pomena nekaterih pojmov, razumevanje besednih analogij, razumevanje pregovorov itd.) – <i>faktor besednosti</i>: vpliva na količino in hitrost pri ravnanju z besednim gradivom; kaže sposobnosti, povezane z obsegom besednega zaklada: besedna produktivnost in hitrost pri ravnanju z besednim gradivom (npr. navajanje besed, ki se začnejo ali končajo na določeno črko, prepoznavanje besed, katerih črke so zmešane, navajanje besed z določenim številom črk itd.) 	
2. raven	ustrezno (z besedo) poimenovana in opisana oba faktorja inteligentnosti	4
	ustrezno (z besedo) poimenovana oba faktorja inteligentnosti, opisan 1 OPOMBA: Če kandidat poimenuje faktor le s kratico, je ocenjen največ s 3 točkami.	3
1. raven	poimenovan in opisan 1 faktor inteligentnosti	2
	poimenovana oba faktorja inteligentnosti ali opisan 1 faktor inteligentnosti	1
2.2	<p>Navedeni drugi faktorji inteligentnosti po Thurstonu in sestavljene naloge (vprašanja), s katerimi bi lahko ugotavljali razvitost teh faktorjev, npr:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>številski (numerični/N) faktor</i>: napišite vsote stolpcev danih števil ...; Čim hitreje rešite spodaj zapisane enačbe: 34 + 55 = ____ 12 + 87 = ____ 55 + 36 = ____ – <i>prostorski (spacialni/S) faktor</i>: kateremu od narisanih geometrijskih teles ustreza plašč, ki je na desni strani ...; – kateri od preobrnjenih predmetov ustreza predmetu v okvirčku? ...; – <i>zaznavni (perceptivni/P) faktor</i>: primerjajte sličici in poskušajte ugotoviti 5 podrobnosti, v katerih se razlikujeta ... – <i>spominski (M) faktor</i>: preberite zgodnico, poskušajte si jo zapomniti in jo ponoviti ... – <i>faktor (abstraktnega, logičnega) sklepanja (dejavnik R)</i>: v prazne prostore vpišite tri črke, ki nadaljujejo niz ...; – nadaljujte niz števil: 6, 10, 9, 14, 13, 19, 18, ____, ____ 	
4. raven	ustrezno navedeni 3 faktorji z ustrezno sestavljenimi nalogami ali vprašanji	4
	ustrezno navedena 2 faktorja z ustrezno sestavljenima nalogama ali vprašanjema	3
3. raven	ustrezno navedena 2 faktorja in ustrezno sestavljena 1 naloga ali vprašanje	2
	ustrezno navedena 2 faktorja ali ustrezno naveden 1 faktor z ustrezno sestavljeno nalogo ali vprašanjem	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Prednosti Thurstonove teorije inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – teorija je »znanstvena«, Thurston se opira na ugotovitve faktorske analize (statističnega postopka); – poudarja pomen različnih umskih sposobnosti (ne ene same, splošne sposobnosti); – teorija razlaga, da so umske sposobnosti med seboj razmeroma neodvisne (nekdo je npr. lahko zelo sposoben na numeričnem področju, čeprav je na jezikovnem slabši); – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pomanjkljivosti Thurstonove teorije inteligentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – teorija zanemara novejša spoznanja kognitivne psihologije, izhaja iz zanimanja za pravilnost testnih rezultatov, ne zanima je <i>proces reševanja</i> miselnih problemov; – ne zanima je, kakšne so tipične napake, ki se pojavijo pri reševanju problema; – ne poudarja medkulturnih razlik; – je premalo življenjska, vezana je na testne okoliščine papir-svinčnik, premalo pa nam pove o posameznikovi uspešnosti v življenju; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi splošni odgovori presoj prednosti in pomanjkljivosti testov inteligentnosti.</p>	
6. raven	<p>presoja 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti Thurstonove teorije ali obratno</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 je odvisna od kakovosti presoj.</p>	3–4
5. raven	<p>presoja 1 prednosti in 1 pomanjkljivosti Thurstonove teorije ali presoja 2 prednosti teorije ali presoja 2 pomanjkljivosti teorije</p>	2
	<p>presoja 1 prednosti teorije ali presoja 1 pomanjkljivosti teorije</p>	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke												
3.1	<p>Področji samopodobe iz besedila z opisi:</p> <p>Čustvena (emocionalna) samopodoba: zaznave in prepričanja o izražanju in obvladovanju čustev; doživljanje čustvene stabilnosti/nestabilnosti; prepričanja o pretežnem doživljanju razpoloženja (dobro/slabo) o tem, kako hitro in močno se vznemirimo ...</p> <p>Telesna samopodoba: doživljanje svojega telesa; zunanjega videza, zdravja; telesne spretnosti; zanimanje za šport in telesne dejavnosti ...</p> <p>OPOMBA: Ustrezen je opis 1 značilnosti vsakega področja samopodobe.</p>													
2. raven	<p>poimenovanje in opis 2 področij samopodobe</p> <p>OPOMBA: Ocena 3–4 točke je odvisna od kakovosti opisov obeh področij samopodobe.</p>	3–4												
1. raven	poimenovanje 2 in opis 1 področja samopodobe (ali obratno)	2												
	poimenovanje in opis 1 področja samopodobe ali poimenovani 2 področji samopodobe ali opisani 2 področji samopodobe	1												
3.2	<p>Navedba drugih dveh področij samopodobe s ponazoritvijo:</p> <p>Šolska (akademska) samopodoba</p> <p>Ponazoritev s primerom:</p> <table border="1"> <tr> <td>Za pozitivno samopodobo</td> <td>Za negativno samopodobo</td> </tr> <tr> <td>Mislím, da bom tudi pri študiju uspešen ...</td> <td>Zagotovo bom odpovedal ...</td> </tr> <tr> <td>Sposoben sem se naučiti/rešiti naloge iz ...</td> <td>Ne bo mi uspelo rešiti ...</td> </tr> </table> <p>Socialna (medosebna) samopodoba</p> <p>Ponazoritev s primerom:</p> <table border="1"> <tr> <td>Za pozitivno samopodobo</td> <td>Za negativno samopodobo</td> </tr> <tr> <td>Imam dobre odnose s sošolci, bližnjimi.</td> <td>Prehitro se umaknem/podredim.</td> </tr> <tr> <td>Hitro sklenem novo prijateljstvo.</td> <td>Nisem priljubljen ...</td> </tr> </table> <p>OPOMBA: Če kandidat v delu 3.1 ne poimenuje pravilno področij samopodobe (čustvena in telesna samopodoba), lahko ti področji navede in ponazori v delu 3.2.</p>	Za pozitivno samopodobo	Za negativno samopodobo	Mislím, da bom tudi pri študiju uspešen ...	Zagotovo bom odpovedal ...	Sposoben sem se naučiti/rešiti naloge iz ...	Ne bo mi uspelo rešiti ...	Za pozitivno samopodobo	Za negativno samopodobo	Imam dobre odnose s sošolci, bližnjimi.	Prehitro se umaknem/podredim.	Hitro sklenem novo prijateljstvo.	Nisem priljubljen ...	
Za pozitivno samopodobo	Za negativno samopodobo													
Mislím, da bom tudi pri študiju uspešen ...	Zagotovo bom odpovedal ...													
Sposoben sem se naučiti/rešiti naloge iz ...	Ne bo mi uspelo rešiti ...													
Za pozitivno samopodobo	Za negativno samopodobo													
Imam dobre odnose s sošolci, bližnjimi.	Prehitro se umaknem/podredim.													
Hitro sklenem novo prijateljstvo.	Nisem priljubljen ...													
4. raven	<p>ustrezno poimenovanje obeh področij ter primer za pozitivno in primer za negativno samopodobo</p> <p>OPOMBA: Ocena je odvisna od kakovosti primerov.</p>	3-4												
3. raven	ustrezno poimenovanje enega področja in primer za eno področje (lahko za pozitivno ali negativno samopodobo) ali 2 primera (lahko za pozitivno ali negativno samopodobo)	2												
	ustrezno poimenovanje 2 področij ali 1 primer	1												

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Značilnosti osebe s pozitivno (ustrezno) samopodobo in utemeljitve:</p> <ul style="list-style-type: none"> – konstruktivno spoprijemanje z duševnimi obremenitvami, npr. če dobi slabo oceno, se dogovori za rok ponovnega preverjanja, snov se nauči ...; – razvija zdrave, vzajemno zadovoljive medosebne odnose, je bolj pripravljen sodelovati, npr. oseba ima s sošolci ali bližnjimi sproščen odnos, kaže zanimanje za druge, jim pomaga; – je bolj sočuten z drugimi, npr. mladostnik zna razumeti čustva drugega; – je bolj neodvisen, npr. se samostojno odloča za nekatere pobude, ne potrebuje odobravanja drugih; – je odgovornejši za svoja dejanja, npr. mladostnik pred odločitvami premisli o posledicah; – stvarno zaznavanje svojih osebnostnih lastnosti, vedenja in sposobnosti, npr. se zaveda, da v nekaterih konfliktnih situacijah hitro vzkipi, zato se poskuša tedaj zavestno obvladati; – samospoštovanje, oseba ne dovoli, da jo drugi razvrednotijo, npr. ima pozitivno mnenje o sebi in je kritika ljudi ne potre hitro; – si postavlja visoke, a stvarne cilje, npr. pri izbiri nadaljnjega šolanja upošteva svoj uspeh in zanimanje ter se je pripravljen potruditi. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 pojasnitve z utemeljitvami	4
	3 pojasnitve, 2 utemeljeni	3
5. raven	2 pojasnitvi, 1 utemeljena ali 3 pojasnitve	2
	2 pojasnitvi	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Poimenovanje in opis obrambnih mehanizmov (OM) iz besedila naloge:</p> <p>projekcija – pripisovanje lastnih napak, slabosti drugim</p> <p>zanikanje (negacija) – oseba zanika, da ima problem; oseba se vede tako, kakor da problem ali konflikt sploh ne obstaja</p>	
2. raven	pravilno poimenovana 2 in opisana 2 obrambna mehanizma	4
	pravilno poimenovana 2, opisan 1 OM	3
1. raven	pravilno poimenovan in opisan 1 OM ali pravilno poimenovana 2 OM	2
	pravilno poimenovan 1 OM	1
4.2	<p>Primeri iz šolskih situacij s poimenovanjem OM in pojasnitvijo, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pri matematiki smo pisali naloge, ki jih nismo vadili v šoli. Nič čudnega, da smo vsi pisali slabo. Racionalizacija – opravičevanje neuspeha pri pisanju. – Miha je slabo pisal matematiko. Svojemu sošolcu razlaga, da ni nič hudega, saj je pa zato pri angleščini najboljši. Kompenzacija – neuspeh na enem področju je opravičil z uspehom na drugem področju. – Mateja je simpatična mladenka, ima dolge svetle lase, lepo postavo, oblači se navadno v črna oblačila. Kar nekaj sošolcev je zaljubljenih vanjo. Njena sošolka Ines si je lase pobarvala na svetlo, oblači se v črno, da bi bila čim bolj podobna Mateji. Identifikacija – poistovetenje (identificiranje) z osebo, ki ima dobre lastnosti; prilaščanje dobrih lastnosti drugih ljudi. <p>OPOMBA: Upošteva se tudi navedba in ustrezna ponazoritev drugih obrambnih mehanizmov.</p>	
4. raven	<p>poimenovana, ponazorjena in pojasnjena 2 primera obrambnih mehanizmov</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitev. Če primera nista vezana na šolsko okolje, je kandidat ocenjen na 3. ravni.</p>	3–4
3. raven	poimenovana 2 OM, ponazorjen in pojasnjen 1 primer OM ali poimenovana in ponazorjena 2 primera OM	2
	poimenovan in ponazorjen en primer OM	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Pozitivna vloga uporabe obrambnih mehanizmov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – začasno zmanjšajo napetost – zaradi njih ohranimo psihično ravnovesje, pozitivno samopodobo – ohranimo ugled s strani drugih (npr. opravičevanje neuspeha pri racionalizaciji) – nekateri obrambni mehanizmi predstavljajo konstruktiven način reševanja problemov (sublimacija) – poveča se motivacija – nadkompenzacija – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Negativna vloga uporabe obrambnih mehanizmov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ne pripeljejo do rešitve (problemi ostanejo) – pretirana uporaba obrambnih mehanizmov lahko povzroči hujše psihične težave – ustvarja težave v medsebojnih odnosih (npr. projekcija – zaidemo v konflikt, ker drugim pripišemo lastnosti, ki jih oni nimajo ...) – lahko pripelje do resnejših motenj osebnosti – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 2 pozitivnih in 2 negativnih vlog obrambnih mehanizmov	4
	presoja 2 pozitivnih in 1 negativne vloge OM ali obratno	3
5. raven	presoja 1 pozitivne in 1 negativne vloge OM	2
	1 presoja	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	C
2	D
3	A
4	B

Naloga	Odgovor
5	C
6	B
7	D
8	A

Naloga	Odgovor
9	C
10	C
11	A
12	C

Naloga	Odgovor
13	D
14	B

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji

1. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Faze: oralna, analna, falična, latentna, genitalna</p> <p>Poimenovanje značilnega konflikta: Ojdipov kompleks</p> <p>Poimenovanje faze, v kateri se pojavi Ojdipov kompleks: falična faza</p>	
2. raven	navedene vse faze v ustreznem zaporedju, poimenovan Ojdipov kompleks in ugotovljena falična faza	4
	navedene 4 faze v ustreznem zaporedju, poimenovan Ojdipov kompleks, ugotovljena falična faza	3
1. raven	navedene vsaj 3 faze v ustreznem zaporedju in poimenovan Ojdipov kompleks ali navedene vsaj 3 faze v ustreznem zaporedju in ugotovljena falična faza	2
	navedeni vsaj 2 fazi v ustreznem zaporedju	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga značilnosti Ojdipovega kompleksa pri dečku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrok čuti (spolno) privlačnost do roditelja nasprotnega spola – roditelj istega spola je rival (otrok čuti do njega ambivalentna čustva) – otrok spozna razliko med ženskimi in moškimi spolnimi organi, pri čemer ima žensko za kastrirano (nekaj ji manjka) <p>Povod za zaton Ojdipovega kompleksa pri dečkih:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strah pred kastracijo (deček se boji izgubiti tisto, kar ima) - strah pred maščevanjem očeta <p>Razrešitev Ojdipovega kompleksa pri dečkih:</p> <p>Deček opusti mater kot ljubezenski objekt in se poistoveti (identificira) z očetom, oblikuje se nadjaz – deček se podredi (družbenim in moralnim) prepovedim, katerih nosilec je oče (in sprejme moško spolno vlogo).</p> <p>OPOMBA: Če kandidat ne pojasnjuje razrešitve za dečke, je ocenjen na 3. ravni.</p>	
4. raven	ustrezno razložen konflikt (2 značilnosti), naveden povod za zaton konflikta in ustrezno pojasnjena njegova razrešitev pri dečkih	5
	ustrezno razložen konflikt (1 značilnost), naveden povod za zaton konflikta in ustrezno pojasnjena njegova razrešitev pri dečkih	4
3. raven	razložen konflikt (2 značilnosti), naveden povod za zaton konflikta ali ustrezno razložen konflikt (2 značilnosti) in pojasnjena njegova razrešitev	3
	razložen konflikt (1 značilnost), naveden povod za zaton konflikta ali razložen konflikt (1 značilnost), pomanjkljivo pojasnjena njegova razrešitev	2
	razložen konflikt ali naveden povod za zaton konflikta ali pojasnjena razrešitev konflikta	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Mogoče negativne posledice nerazrešenega konflikta pri dečkih:</p> <ul style="list-style-type: none"> – težave pri oblikovanju lastne spolne vloge – težave pri navezovanju partnerskih odnosov z ženskami – iskanje partnerice, ki je (bistveno) starejša, da bi prevzela vlogo matere – nevrotična navezanost na mater – notranja razdvojenost – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Prednosti Freudove teorije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – teorija poudarja pomen duševnega razvoja in duševne dinamike v otroštvu – teorija prikazuje pomen spolnega nagona za posameznikov razvoj – poudarja pomen nezavedne duševnosti za doživljanje in obnašanje posameznika – daje osnovo za razumevanje psihičnih izvorov duševnih motenj – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	<p>ustrezna presoja 2 mogočih negativnih posledic nerazrešenega konflikta pri dečkih in ovrednoteni 2 prednosti Freudove teorije</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti presoje nerazrešenega konflikta. Kakovost je slabša, če kandidat presoja posledice nerazrešenega konflikta na splošno (ne pri dečkih).</p>	4–5
5. raven	presoja 2 mogočih negativnih posledic nerazrešenega konflikta in ovrednotena 1 prednost Freudove teorije ali obratno	3
	presoja 1 mogoče negativne posledice nerazrešenega konflikta in ovrednotena 1 prednost Freudove teorije ali presoja 2 mogočih negativnih posledic ali ovrednoteni 2 prednosti Freudove teorije	2
	ustrezna presoja 1 mogoče negativne posledice nerazrešenega konflikta ali ovrednotena 1 prednost Freudove teorije	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev: Ustvarjalnost je miselni proces (značilnost mišljenja; osebna značilnost; sposobnost, zmožnost), s katerim (katero) prihajamo do originalnih in uporabnih (ali nalogi/stvarnosti ustreznih) dosežkov.</p> <p>Poimenovanje in opis značilnosti divergentnega mišljenja:</p> <p><i>fluentnost (tekočnost):</i> hitro navajanje številnih idej/odgovorov na vprašanje; število idej ...</p> <p><i>fleksibilnost (prožnost):</i> navajanje različnih idej, pripadnost odgovorov različnim kategorijam, spreminjanje strategije reševanja problema, prestrukturiranje problema ...</p> <p><i>originalnost (izvirnost):</i> redkost odgovorov; oddaljenost asociacij; duhovitost odgovorov ...</p>	
2. raven	opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje in opis 3 značilnosti diverg. mišljenja	4
	opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje in opis 2 značilnosti diverg. mišljenja	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti in poimenovanje 2 značilnosti diverg. mišljenja ali pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti in opis 2 značilnosti diverg. mišljenja ali poimenovanje in opis 2 značilnosti diverg. mišljenja.	2
	pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti in poimenovanje 1 značilnosti diverg. mišljenja ali pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti in opis 1 značilnosti diverg. mišljenja ali poimenovanje in opis 1 značilnosti diverg. mišljenja.	1
	<p>OPOMBA: Opredelitev je pomanjkljiva, če je opisna: npr. ustvarjalnost je nekaj, kar ...; ustvarjalnost pomeni doseči nekaj novega ipd.</p>	
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Poimenovanje stopenj ustvarjalnega procesa in ponazoritev</p> <p>preparacija (priprava) – ustvarjalec spoznava problem (možnosti sprememb, izboljšav ... v delovanju tabličnega računalnika), raziskuje rešitve podobnih računalnikov; zbira nove informacije, podatke, jih povezuje, primerja, kritično vrednoti, išče alternativne možnosti ...;</p> <p>inkubacija – gradivo, zbrano v fazi priprave, zori; ustvarjalec se s problemom zavestno ne ukvarja; o problemu razmišlja na nezavedni ravni (latentno mišljenje); osredotočenost na neuspešne načine reševanja problema lahko popusti – se od njih odmakne;</p> <p>iluminacija (razsvetljenje, inspiracija, navdih; vpogled (uvid); ahadoživetje) – ustvarjalec lahko doživi rešitev problema tabličnega računalnika nenadoma, nepričakovano v novi luči (temelji na prestrukturiranju problema), v povsem drugih okoliščinah (npr. na prehodu ...);</p> <p>verifikacija (preverjanje) rešitve – ustvarjalec preveri ustreznost rešitve – posodobitve tabličnega računalnika po različnih merilih (prevladuje konvergentno mišljenje).</p> <p>OPOMBA 1: Zadostuje po 1 opis vsake stopnje.</p> <p>OPOMBA 2: Če ponazoritev ni dana na primeru tabličnega računalnika, je dijak ocenjen na 3. ravni.</p>	

4. raven	poimenovanje in ponazoritev vseh 4 stopenj ustvarjalnega procesa OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev stopenj.	4–5
3. raven	poimenovanje in ponazoritev 3 stopenj ustvarjalnega procesa	3
	poimenovanje in ponazoritev 2 stopenj ustvarjalnega procesa	2
	poimenovanje in ponazoritev 1 stopnje ustvarjalnega procesa ali poimenovanje 3 stopenj ustvarjalnega procesa ali ponazoritev 2 stopenj ustvarjalnega procesa	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Osebnostne značilnosti, ki bi lahko zavrle ustvarjalnost, z utemeljitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nizko samozaupanje, ker lahko prehitro sklepa, da je pretežno, da ne bo zmožel; ni pripravljen tvegati z novimi idejami ... ; – pomanjkanje domišljije, ker onemogoča izvirno, drugačno razmišljanje ...; – togost mišljenja, povzroča vztrajanje pri domnevno dobri ideji ali predlogu; o stvareh, ki se zdijo samoumevne, se ne sprašuje, ga ne zanimajo ...; – premajhna vztrajnost, če oseba ne pride takoj do rešitve, ni pripravljena pogledati na problem iz drugega zornega kota in vztrajati pri reševanju; ob ovirah hitro odneha; – odsotnost notranje motivacije, ko oseba zaradi npr. grožnje ali odtegnitve nagrade odneha (motivacija je samo zunanja) ...; – nizka frustracijska toleranca, ker v problemski situaciji ne vzdrži dolgo pritiska, ki obstaja zaradi nerešenega problema; ideje drugih lahko obravnava kot napad nase; ker ne prenese drugačnih, nasprotujočih si idej ali predlogov ...; – nizka sposobnost (inteligentnost), kar lahko povzroča težave pri hitrosti usvajanja in povezovanja gradiva ... ; – pretiran konformizem, ker onemogoča samostojnost v mišljenju, oseba si ne dovoli odmika od vnaprej določenih pravil in vzorcev mišljenja; se prehitro podredi mnenju avtoritete ali močnejšega ali večine ...; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: upoštevamo tudi, če kandidat navaja druge osebnostne dejavnike, kot npr. premajhno znanje, kar mu onemogoča razumevanje obstoječega; ali preveč znanja, kar lahko povzroči miselne fiksacije ...</p>	
6. raven	presoja 3 osebnostnih lastnosti, vse 3 utemeljene OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti utemeljitev.	4–5
5. raven	presoja 2 osebnostnih lastnosti z utemeljitvama	3
	presoja 2 lastnosti, 1 utemeljena ali presoja 3 lastnosti	2
	presoja 2 lastnosti brez utemeljitev ali presoja 1 osebnostne lastnosti z utemeljitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Skupine dejavnikov učenja: <ul style="list-style-type: none"> – fiziološki: npr. glavobol, utrujenost – psihološki: umske in druge sposobnosti, učni stil, čustva in učna motivacija – fizikalni: npr. osvetljenost prostora, hrup, previsoka temperatura v prostoru ... – socialni: npr. socialno-ekonomski položaj družine, učni pripomočki, učitelji, sošolci ... 	
2. raven	poimenovanje 4 skupin dejavnikov in po 2 primera iz vsake skupine	4
	poimenovanje 4 skupin dejavnikov in po 1 primer iz vsake skupine	3
1. raven	poimenovanje 3 skupin dejavnikov in po 1 primer iz vsake skupine ali poimenovanje 2 skupin dejavnikov in po 2 primera iz vsake skupine	2
	poimenovanje 1 skupine dejavnikov in 1 primer iz poimenovane skupine ali poimenovanje 2 skupin dejavnikov ali 2 dejavnika	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Primeri vprašanj, ki bi jih postavila svetovalna delavka učencu, npr.: <ul style="list-style-type: none"> – Kako pogosto si utrujen, ko se greš učiti? (Fiziološki dejavnik) – Kako se najlaže učiš: tako da bereš glasno, rišeš miselne vzorce ali kako drugače? (Psihološki) – Ali imaš računalnik za učenje? (Socialni) – Kateri del dneva se najraje učiš: ponoči ali podnevi? (Fizikalni) 	
4. raven	zapisani ustrezni primeri vprašanj za vse 4 skupine dejavnikov s poimenovanji OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti zapisanih vprašanj.	4–5
3. raven	zapisani primeri vprašanj za 3 skupine dejavnikov, 2 poimenovanji	3
	zapisana primera vprašanj za 2 skupini dejavnikov, 1 poimenovanje ali zapisani primeri vprašanj za 3 skupine dejavnikov	2
	zapisan primer vprašanja za 1 skupino dejavnikov s poimenovanjem ali zapisana primera vprašanj za 2 skupini dejavnikov	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitve medsebojnega vpliva dejavnikov učenja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vpliv fizioloških na psihološke, npr.: če zbolimo pred maturo, bomo tudi slabe volje ... – vpliv psiholoških na fiziološke: npr. če smo zelo motivirani, bomo lažje premagali utrujenost ... – vpliv psiholoških na fizikalne: npr. če smo zelo motivirani, bomo lažje prenesli hrup ali previsoko temperaturo prostora ... – vpliv socialnih na fiziološke: npr. če imamo dovolj denarja, lažje poskrbimo za primerno hrano, ki ugodno vpliva na naš organizem ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>OPOMBA: Pri pojasnjevanju ni treba poimenovati dejavnikov učenja.</p>	
6. raven	<p>3 pojasnitve (vključene vsaj 3 skupine dejavnikov učenja)</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti pojasnitev.</p>	4–5
5. raven	3 pojasnitve (vključeni vsaj 2 skupini dejavnikov učenja)	3
	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis predsodkov (značilnosti):</p> <ul style="list-style-type: none"> – predsodki so vrsta stališč do socialnih skupin, ki so neutemeljena/neupravičena/napačna (ne temeljijo na stvarnih dejstvih); – vsebujejo čustveno (je podarjena), dinamično in kognitivno komponento; – spremljajo jih močna čustva; – navadno so negativni; – oblikujejo se v procesu socializacije – so naučeni; – so zgodaj in samodejno sprejeti; – so odporni proti spremembam; – drugi smiselni opisi po presoji ocenjevalca. <p>Opis stereotipov (značilnosti):</p> <ul style="list-style-type: none"> – so poenostavljena in posplošena pojmovanja (sodbe) o socialnih skupinah in njihovih pripadnikih; – ljudi razvrščamo v skupine glede na nacionalnost, spol, starost, poklic ...; – lahko so pozitivni, negativni ali nevtralni; – zanemarija razlike med pripadniki znotraj skupin; – najpogostejši so etnični in spolni stereotipi; – drugi smiselni opisi po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Zadostujeta po 2 ustreznega opisa.</p>	
2. raven	opis 2 značilnosti za predsodek in 2 značilnosti za stereotip	4
	opis 2 značilnosti za predsodek in 1 značilnosti za stereotip (ali obratno)	3
1. raven	opis 1 značilnosti za predsodek in 1 značilnosti za stereotip	2
	opis značilnosti za predsodek ali opis 1 značilnosti za stereotip	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri ponazoritev vpliva različnih vrst predsodkov na vedenje in poimenovanje stopnje izražanja predsodka (po Allportu)</p> <p>Ogovarjanje: Otroci se posmehujejo in norčujejo iz sošolke romskega rodu, ker slabo in popačeno govori slovenski jezik.</p> <p>Izogibanje: Starši nasprotujejo druženju svoje hčere z Ahmedom, ker je muslimanske vere.</p> <p>Diskriminacija: Na delovno mesto šoferja avtobusa raje sprejmejo moškega kakor žensko, čeprav sta oba enako usposobljena.</p> <p>Nasilje: Nemški mladostniki zažgejo prebivališče družine turške narodnosti.</p> <p>Genocid: Srbi so v 90. letih prejšnjega stoletja izvajali etnično čiščenje nad Bošnjaki.</p>	
4. raven	ponazoritev 3 različnih vrst predsodkov s pravilnim poimenovanjem stopnje izražanja predsodkov	5
	ponazoritev 3 različnih vrst predsodkov s pravilnim poimenovanjem 2 stopenj izražanja predsodkov ali ponazoritev 2 različnih vrst predsodkov in pravilno poimenovanje 3 stopenj izražanja predsodkov	4

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	ponazoritev 2 različnih vrst predsodkov s pravilnim poimenovanjem 2 stopenj izražanja predsodkov	3
	ponazoritev 1 vrste predsodkov s pravilnim poimenovanjem stopnje izražanja predsodka ali ponazoritev 2 različnih vrst predsodkov	2
	ponazoritev 1 vrste predsodkov ali poimenovanje 2 vrst predsodkov ali poimenovanje 2 stopenj izražanja predsodka	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in utemeljitve razlogov za nespreminjanje (vzdrževanje) predsodkov, ki izvirajo iz osebe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaradi težnje po ohranjanju samospoštovanja in pozitivne samopodobe: ker predsodki dajejo pozitivno samopodobo, ki jo želimo ohranjati ... – zaradi potrebe po varnosti, ko doživljamo strah in ogroženost, ko se prevladujoči skupini slabša ekonomski položaj, saj se čuti ogrožena s strani drugih skupin (npr. priseljenci, begunci ...) – ker se vsi lahko najdemo v situacijah, v katerih doživljamo frustracije in s tem jezo, svojo jezo pa najlažje premestimo v pripadnike manjšinskih skupin (»grešni kozli«), v ljudi, katerih družbena moč je še manjša od naše, ki so šibkejši, drugačni, ki naj nosijo krivdo za naše neuspehe in frustracije) – zaradi določene osebne lastnosti: avtoritarna osebnost se zavzema za stroge zakone in red, podpira tradicionalno moralo in norme ... – ker ob drugačnosti doživljamo nelagodje, zato je ogovarjanje, izogibanje, diskriminacija dovoljena, stališč, predsodkov zato ni treba spreminjati – zaradi potrebe po poenostavljanju in urejanju zelo zapletenega sveta in informacij v njem, zato tudi ljudi razvrščamo v preglednejše kategorije (»po predalčkih«) – ker vplivajo na obstoječe mišljenje, presojo in oceno: argumenti, ki se skladajo z našim predsodkom, se nam zdijo pomembnejši in prepričljivejši ... – ker izražajo vrednote: s predsodkom drugim sporočamo, kaj nam je pomembno, kaj je za nas vrednota ... – drugi odgovori po presoji ocenjevalca <p>Presoje in utemeljitve razlogov za nespreminjanje (vzdrževanje) predsodkov, ki izvirajo iz socialnega okolja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – premalo (ali nič) stikov ali izkušenj sodelovanja, namesto da bi bolje spoznali pripadnike skupin, do katerih imamo predsodke, se jih raje izogibamo, zato bodo predsodki ostali – določeni skupini dajejo ekonomsko moč in koristi, zato so prepričani o večji pravici, več privilegijih, višjem statusu in bodo predsodke krepili – zaradi skupinskega pritiska, npr. o tem, kaj je v neki socialni skupini (ali posebni subkulturi) sprejemljivo: ker se podredimo in sprejmemo norme, pravila ... skupine, ki ji pripadamo – razvijejo pri primarni socializaciji – zelo zgodaj in jih samodejno sprejmemo: tako večinoma o njih ne razmišljamo – politični vzroki, ker politične stranke, če je to v njihovo korist, podpirajo in krepijo predsodke za opravičevanje ali utemeljevanje razmer v družbi, kar sprejemajo njihovi člani ali pa vsi drugi, ki so ogroženi – zaradi npr. avtoritarne vzgoje, ki otroka strogo disciplinira, ta razvije do ljudi, ki imajo družbeno moč, spoštljiv odnos, do ljudi, ki so manj od njega, pa gospodovalen in manipulativen odnos, poln predsodkov – zaradi vpliva medijev, ki z različnimi oddajami, filmi prikazujejo vsebine, povezane s predsodki, zato lahko pri nekaterih posameznikih vplivajo na vzdrževanje ali celo povečevanje predsodkov – drugi odgovori po presoji ocenjevalca 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
6. raven	4 presoje in 3 utemeljitve, ki izvirajo iz osebe in iz socialnega okolja	5
	3 presoje in 2 utemeljitvi, ki izvirajo iz osebe in iz socialnega okolja (ali obratno)	4
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena ali 3 presoje	3
	1 presoja utemeljena ali 2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2014, stran 9.